

Europees kampioen isoleren Krap, oud, slecht, vies

Hoe ondermaats moet psychiatrische zorg zijn om een kliniek te sluiten? Over die vraag voerde de Tweede Kamer gisteren een stevig debat met de bewindslieden van Volksgezondheid.

Door onze redacteur ANTOINETTE REERINK DEN HAAG, 2 OKT. Hoe is het mogelijk dat in een beschaafd land als Nederland, psychiatrische patiënten maanden en soms wel jaren in een isoleercel vastzitten? Dat mensen in een separeerruimte sterven, zonder dat de Inspectie het weet? Dat er poep op de kamermuren van geestelijk zieken zit en dat zij hun behoeftes moeten doen in kartonnen dozen?

Kamerlid Van Miltenburg (VVD) vreest dat de kersverse resultaten van een enquête onder vertrouwenspersonen in de zorg aantoont dat de dood van twee psychiatrische patiënten in een Amsterdamse kliniek geen incidenten waren maar duiden op afschrikwekkende structurele problemen. Tijdens een sterke Kamerdebat met de bewindslieden van Volksgezondheid over separeren vroeg zij gisteravond om een onafhankelijk onderzoek hiernaar, waarin vooral ook de rol van de Inspectie kritisch bekeken wordt. Van Miltenburg: „Het is toch onvoorstelbaar dat dit in ons land kan gebeuren? Onafhankelijk toezicht is echt een

must.” De kritiek op de Inspectie voor de Gezondheidszorg loog er niet om. In mei waren Inspecteurs een kijkje gaan nemen bij de gewraakte Amsterdamse instelling AMC de Meren waar in september een patiënt is overleden in een isoleercel op de locatie SPDC Oost. Zij troffen daar een deplorabele situatie aan. „De zorg is er beneden de maat”, concludeerde de Inspectie in augustus in haar rapport. En wel op alle onderzochte punten. Schiet het toezicht niet tekort, vroeg Kamerlid Bouwmeester van

‘Onvoorstelbaar dat dit in ons land gebeurt’

Kamerlid Van Miltenburg (VVD)

coalitiepartij PvdA. „Waarom sloot de Inspectie de kliniek niet? Waarom heeft de Inspectie niet meteen in mei ingegrepen?”

Van der Ham (D66) zei wat volgens hem het antwoord was: „De Inspectie heeft gefaald. Uit alle stukken blijkt dat de Inspectie niet naar behoren werkt.” Het hoge aantal mensen in Nederlandse isoleercellen – Nederland is daarin Europees kampioen – maakt het voor de Inspectie moeilijk om iedereen in de gaten te houden. Volgens SP-Kamerlid Van Gerven grijpt de Inspectie pas in als het te laat is. „Hoe kan het nou dat de minister ook nog eens 15 procent gaat bezuinigen op de Inspectie?”

Minister Klink (Volksgezond-

heid, CDA) nam de kritiek serieus, zonder de Inspectie af te vallen. Hij zei dat hij na lezing van het vernietigende Inspectierapport over AMC de Meren zich had afgevraagd of de aangetroffen situatie geen aanleiding was geweest om de kliniek een aanwijzing te geven. Dat is een formele waarschuwing voordat een ondermaatse zorginstelling gesloten wordt. De Inspectie vond van niet. In juli gingen inspecteurs er immers nog eens kijken en toetsten een viertal dwangbehandelingen in de kliniek. Daaruit bleek géén onzorg-

vuuldige toepassing van dwang en ook geen dreigend gevaar. Dus nam de Inspectie geen ingrijpend besluit. „Ik begrijp hun afwijzing”, zei Klink zuinig.

Het riep bij Kamerlid Bouwmeester (PvdA) de vraag op wat er dan wel moet gebeuren om een kliniek te sluiten. Dat gaf Klink de gelegenheid om uit te leggen hoe hij het toezicht in Nederland wil verbeteren. Volgens hem moeten er duidelijke normen komen waaraan de Inspectie zorginstellingen kan toetsen. Als glashelder is wat de ondergrens is van veilige zorg, zei Klink, kan de Inspectie makkelijker boetes opleggen of klinieken sluiten. Als er heldere normen zijn, aldus de bewinds-

man, hoeft de Inspectie geen thematisch toezicht meer te doen, zoals nu gebeurt naar dwang en drang in klinieken. „Dan kun je met een enkele steekproef volstaan.” Dat kost veel minder tijd en menskracht, voegde Klink daaraan toe. Hij noemde het cameratoezicht als voorbeeld van een norm waaraan dwangbehandelingen in klinieken moeten gaan voldoen. Zo kan de Inspectie zich volgens Klink omvormen van een „reactieve” toezichthouder tot een „proactieve” waakhond.

En ook voor de kortere termijn beloofde Klink beterschap. Hij zegde toe dat de Inspectie de enquêteresultaten van de vertrouwenspersonen in de zorg mee zou nemen in haar eigen onderzoek. In december zal de Inspectie de conclusies openbaren van haar onderzoek naar 39 psychiatrische instellingen in het land. Vooral nog zegt de Inspectie dat AMC de Meren het allerslechtste scoort, maar wellicht leiden de bevindingen van de vertrouwenspersonen nog tot andere conclusies. Tot die tijd zal de VVD haar samen met de PvdA ingediende motie voor een onafhankelijk onderzoek aanhouden.

Vanmiddag debatteert de Kamer verder over de wet Bijzondere Opnames Psychiatrische Ziekenhuizen en de nieuwe wet die deze BOPZ moet vervangen. De evaluatiecommissie oordeelde redelijk positief over de BOPZ, maar op één punt was zij heel kritisch: de rol van de Inspectie.

Een psychiatrische inrichting in Amsterdam moest vorig maand sluiten. De Inspectie trof er een erbarmelijke situatie. Dat komt veel vaker voor, aldus vertrouwenspersonen.

Door onze redacteur BARBARA RIJLAARSDAM ROTTERDAM, 2 OKT. Ten minste tien psychiatrische afdelingen in Nederland zijn er net zo slecht aan toe als het inmiddels gesloten Sociaal Psychiatrisch Dienstencentrum (SPDC) Oost in Amsterdam. Dat concludeert de stichting Patiënt Vertrouwens Persoon (PVP) na een snelle telefonische inventarisatie onder tweederde van de ggz-instellingen. Volgens de stichting zijn de wantoestanden in het SPDC Oost „niet uniek”.

In twee andere instellingen blijken de afgelopen weken eveneens gesepareerde patiënten te zijn overleden. Naast de tien afdelingen die qua omstandigheden vergelijkbaar zijn met de Amsterdamse kliniek, zijn er volgens PVP nog eens twintig gesloten afdelingen die kampen met personeelstekorten, vervuiling en veelvuldig separeren. De stichting zegt niet om welke afdelingen het gaat. Wel heeft ze de namen doorgegeven aan de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ).

Volgens Femke Welles, hoofd patiëntenvertrouwenspersonen

van PVP, moeten de zorginstellingen zelf aan de bak om de omstandigheden te verbeteren.

De stichting is in 1981 opgericht om de rechtspositie van psychiatrische patiënten te verbeteren. In heel Nederland werken ruim vijftig onafhankelijke patiëntenvertrouwenspersonen. Door de vragen en klachten van patiënten hebben deze ‘ombudsmannen’ goed zicht op de kwaliteit van zorg in een instelling.

De situatie in het SPDC Oost had al enige tijd de aandacht van PVP. De Amsterdamse kliniek werd begin vorige week gesloten na twee sterfgevallen kort na elkaar. Een schizofreniepatiënt stierf in de isoleercel, vermoedelijk nadat hij was gestikt in een stuk brood. Een andere patiënt overleed drie dagen na een suïcidepoging.

In een nog vertrouwelijk conceptrapport van de IGZ staat wat er mis is met het SPDC Oost. In de kliniek worden patiënten veel te vaak in de isoleercel geplaatst. Patiënten gaan „vaak direct vanaf de brancard” ‘de separeer’ in en de vier separeercellen zijn bijna altijd bezet. Beleid om separeren terug te dringen, zoals veel ggz’s uitvoeren met het project ‘Dwang en drang’, ontbreekt.

Bovendien is de personele bezetting bij het SPDC Oost krap: er zijn structureel vacatures en daardoor laten deskundigheid, ervaring en vakinhoudelijke bekwaamheid van personeel te wensen over. Het verloop en het ver-

zuim onder verpleegkundig personeel zijn hoog. Het inspectierapport noemt ook de slechte staat waarin de kliniek verkeert: de afdeling is verwaarloosd en niet onderhouden, en het separeerblok ruikt onfris.

André Agterberg, districtsmedewerker van de vakbond voor zorgpersoneel NU '91, onderschrijft de constatering van de inspectie. Hij heeft de afgelopen zes jaar van dichtbij gezien wat er allemaal mis ging bij de psychiatrische kliniek. Diverse malen sloeg Agterberg alarm bij de toenmalige bestuursvoorzitter van AMC De Meren, waar de kliniek tot vorige maand onder ressorteerde. Tevergeefs, zegt hij nu, er veranderde weinig.

Als het aan hem ligt, gaat het SPDC Oost nooit meer open. „Het is je reinste mismanagement, wat daar is gebeurd.”

Hij noemt de afdeling „oud, smerig en slecht onderhouden”. De sfeer onder het personeel was, volgens Agterberg, onverschillig. Hij wijt dat onder meer aan de vele wisselingen in het management, waardoor bevoegdheden en verantwoordelijkheden onvoldoende duidelijk waren. „Sommige mensen voeren hun eigen koers. En de organisatie liet dat gebeuren.”

Een extern bureau onderzoekt hoe de problemen bij het SPDC Oost konden ontstaan en of ze kenmerkend zijn voor deze kliniek of voor de hele psychiatrie in Nederland. De resultaten worden over zes of zeven weken verwacht.